

**UNGT
ENTRE-
PRENØR
SKAP**

A member of
JA Worldwide®

**HAUGALANDET
SKOLE - ARBEIDSLIV**

Tilhører:

Utdanningsvalg i praksis

Lokalt arbeidshefte i faget utdanningsvalg

VELKOMMEN TIL FAGET UTDANNINGSVALG

I løpet av dine år på ungdomsskolen skal faget utdanningsvalg være med på å gjøre deg godt forberedt på valg av videregående opplæring og inspirere til tanker om et fremtidig yrke.

Gjennom ulike aktiviteter skal du bli bedre kjent med deg selv, få prøve ut dine interesser og bli bevisst egne evner og anlegg. Faget skal også bidra til at du får økt forståelse av hva arbeidslivet krever av kunnskap og kompetanse i fremtiden. Alt dette skal være med på å gi deg et godt grunnlag til å foreta et kunnskapsbasert valg av utdanning og yrke. Læreplanen legger opp til aktiv læring, og over halvparten av gjennomføringen er knyttet til aktiviteter utenfor klasserommet. Du har med andre ord mye å glede deg til!

Læreplanen for faget har følgende hovedinndeling:

- Videregående opplæring og arbeidsliv
- Utprøving av utdanningsprogram
- Egne valg

Dette heftet er laget som et lokalt arbeidsverktøy for gjennomføringen av faget utdanningsvalg med utgangspunkt i læreplan for faget. Det inneholder ett tematisk undervisningsopplegg for hvert trinn og konkrete arbeidsoppgaver knyttet til de ulike aktivitetene du er med på i faget. Heftet er ment å være et arbeidshefte som brukes i tillegg til annet materiell skolen har for å gjennomføre faget.

I tillegg er kommunikasjonsverktøyet www.skoleogarbeidsliv.no en viktig ressurs for gjennomføringen, både med informasjon og tips til videre arbeid, men også som verktøy for selve gjennomføringen.

Heftet er laget av Ungt Entreprenørskap Rogaland og Haugalandet Skole – Arbeidsliv.

Lykke til med gjennomføringen av faget Utdanningsvalg!

Med vennlig hilsen

Tore August Bauer-Nilsen
Haugalandet Skole –Arbeidsliv

Vibecke Lykke
Ungt Entreprenørskap Rogaland

For mer informasjon om HSA og UE: www.skoleogarbeidsliv.no og www.ue.no

INNHold

9. TRINN

Lokalt næringsliv - din fremtidige arbeidsplass

s. 8

• Bedrifter i mitt nærmiljø • Næringer • Industri og håndverk • Offentlig sektor • Interessante arbeidsplasser

For- og etterarbeid til VGS-dager

s. 19

Forarbeid:

- Sjekke ut programområdet på www.skoleogarbeidsliv.no
- Krav og egenskaper for programområdet • Individuell forberedelse

Etterarbeid:

- Evaluere skolebesøket på www.skoleogarbeidsliv.no • Gruppearbeid med presentasjon

For- og etterarbeid til JOBB-dager

s. 23

Forarbeid:

- Bakgrunnsinformasjon om arbeidsplassen • Planlegge hvordan rapporten i etterarbeidet skal se ut

Etterarbeid:

- Evaluere JOBB-dagen på www.skoleogarbeidsliv.no • Lage en rapport med bilder fra JOBB-dagen
- Sende en e-post til bedriften og takke for JOBB-dagen. Legg ved rapporten

SKJEMAER

Arbeidskontrakter for JOBB-dager 9. trinn

s. 28

TIL LÆREREN: I dette hefte vil det være ulike typer oppgaver. Enkelte oppgaver egner seg best til å gjøre hjemme, andre på PC og noen felles i klassen. **Se etter dette symbolet for typiske klasseromsaktiviteter.**

Mot slutten av 10. klasse står du foran ett av dine første viktige karrierevalg – valg av videregående utdanning.

Du har helt sikkert mange spørsmål og ting du lurer på før valg av videregående utdanning, og faget utdanningsvalg skal prøve å gi deg så mange svar som mulig.

Målet er å gjøre deg så sikker som mulig på ditt fremtidige utdannings- og yrkesvalg!

Finnes det jobb til meg når jeg er ferdig på skolen?

Hvilken utdanning skal jeg velge?

Lurer på hva rådgiverne på skolen kan hjelpe meg med?

Hva betyr egentlig kompetanse?

Hvordan blir jeg det` da?

Kan rådgiver på skolen hjelpe meg?

Hva skjer i faget utdanningsvalg?

Her er en oversikt over noen av de tema dere skal innom på skolen og litt av de aktivitetene du skal få være med på utenfor skolen. Husk også at rådgiver på skolen er der for DEG dersom du lurer på noe om yrkes- og utdanningsvalg.

8. TRINN

- ☐ **Nettverk og kompetanse***
- ☐ **Jobbskygging: følg en kjent voksen gjennom en arbeidsdag***
 - ☐ Forarbeid jobbskygging
 - ☐ Etterarbeid Jobbskygging

9. TRINN

- ☐ **Lokalt næringsliv***
- ☐ **Økonomi og Karrierevalg**
- ☐ **Gründercamp**
- ☐ **Klassebesøk av opplæringskontorene**
- ☐ **VGS-dager: 2 dager i videregående skole***
 - ☐ Forarbeid VGS-dager
 - ☐ Etterarbeid VGS-dager
- ☐ **JOBBS-dager: 3 dager i bedrift***
 - ☐ Forarbeid JOBB-dager
 - ☐ Etterarbeid JOBB-dager

Mer informasjon om yrkes- og utdanningsvalg?

Husk at du kan finne mer informasjon på www.skoleogarbeidsliv.no eller www.ue.no. Her er det også link til mange nettsider som gjelder spørsmål om yrke og utdanning.

10. TRINN

- ☐ **Mine fremtidige valg***
- ☐ **Yrkesmessen**
- ☐ **Informasjonsmøte videregående skole**
- ☐ **Åpen dag**
- ☐ **Karrieresamtale med rådgiver**
- ☐ **Søknad til videregående opplæring innen 1. mars**
- ☐ **VGS-dager: 2 dager i videregående skole***
 - ☐ Forarbeid VGS-dager
 - ☐ Etterarbeid VGS-dager
- ☐ **JOBBS-dager: 3 dager i bedrift***
 - ☐ Forarbeid JOBB-dager
 - ☐ Etterarbeid JOBB-dager

* Det som er merket med * finner du konkrete oppgaver til i dette heftet.

9. TRINN

Lokalt næringsliv - din fremtidige arbeidsplass

Bedrifter i mitt nærmiljø •
Næringer •
Industri og håndverk •
Offentlig sektor •
Interessante arbeidsplasser •

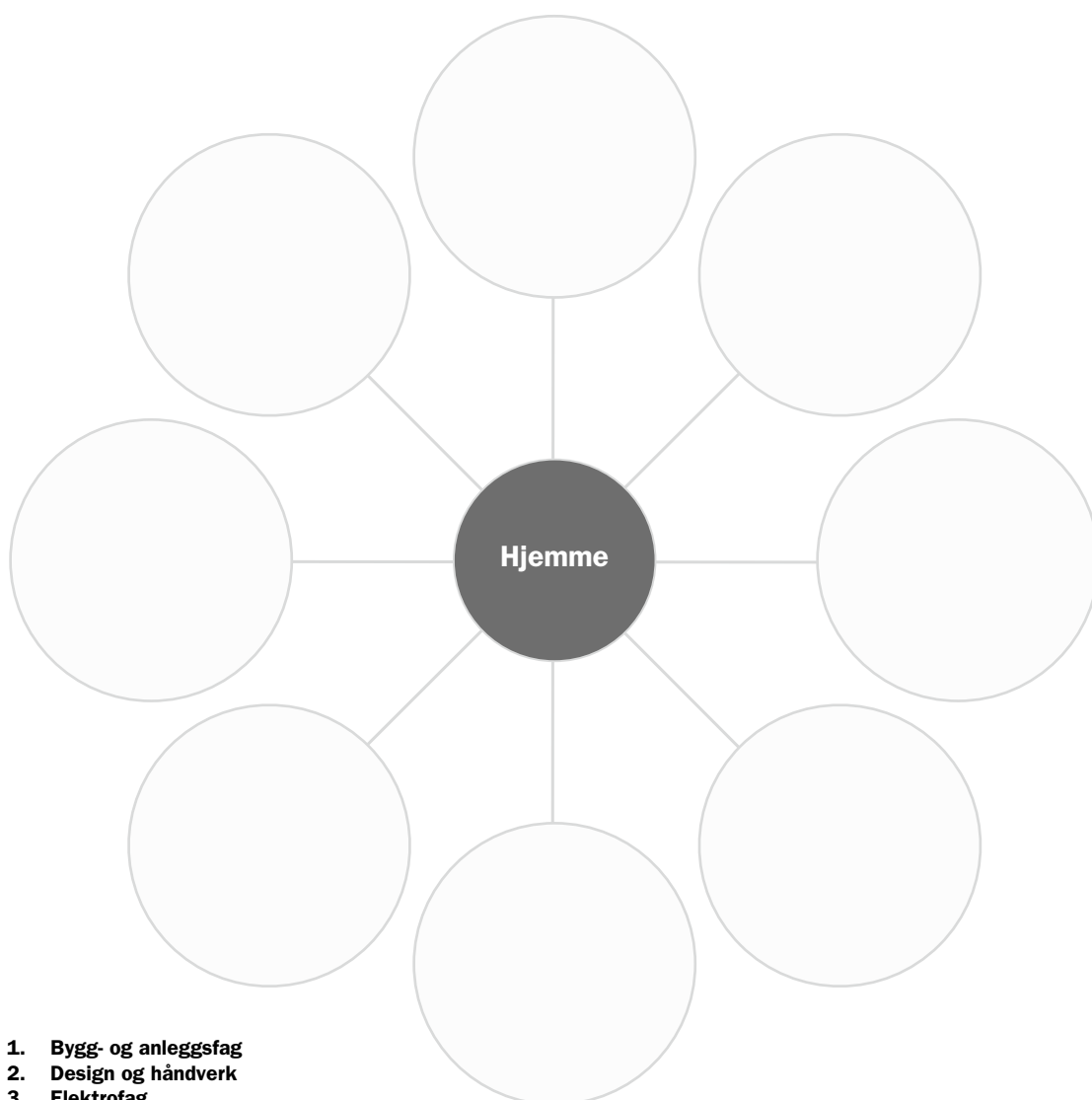
BEDRIFTER I MITT NÆRMILJØ !

**1. Fyll ut i ringene under: bedrifter der du bor og i kommunen.
Prøv å få med ulike bransjer.**

2. Merk deretter av i ringene: P for privat bedrift, O for offentlig bedrift.

3. Merk av i ringene hvilken "bransje" bedriftene er i (bruk tallene nederst på siden).

Er det vanskelig å finne ut hvilken bransje, så bruk **www.vilbli.no** og se hvilke fag og yrker som ligger bak utdanningsprogrammene. **www.jobbfieber.no** kan også brukes.

1. Bygg- og anleggsgfag
2. Design og håndverk
3. Elektrofag
4. Helse og oppvekst
5. Idrettsfag
6. Medier og kommunikasjon
7. Musikk, dans, drama
8. Naturbruk
9. Restaurant og matfag
10. Service og samferdsel
11. Teknikk og industriell produksjon (TIP)

NÆRINGER !

Gå sammen to og to og finn informasjon om ulike næringer. Skriv ned hva de betyr, eksempler på yrker, bedrifter og tenk litt selv rundt de ulike næringenes framtidsutsikter:

Bruk gjerne internett som hjelpemiddel på oppgavene.

Primærnæringer:

Hva er primærnæringer?

Yrker

Bedrifter

Øker eller minker denne næringen i dag? Prøv å forklare hvorfor:

Tenk over om det kan komme nye bedrifter i denne næringen med nye teknologi? Foreslå:

Heftet er utarbeidet av
HSA og UE Rogaland
med utgangspunkt i
Ungt Entreprenørskap sine
program for ungdomsskolen

MINE MERKNADER:

Sekundærnæringer:

Hva er sekundærnæringer?

Yrker

Bedrifter

Øker eller minker denne næringen i dag? Prøv å forklare hvorfor:

Tenk over om det kan komme nye bedrifter i denne næringen med nye teknologi? Foreslå:

Heftet er utarbeidet av
HSA og UE Rogaland
med utgangspunkt i
Ungt Entreprenørskap sine
program for ungdomsskolen

MINE MERKNADER:

Tertiærnæringer:

Hva er tertiærnæringer?

Yrker

Bedrifter

Øker eller minker denne næringen i dag? Prøv å forklare hvorfor:

Tenk over om det kan komme nye bedrifter i denne næringen med nye teknologi? Foreslå:

Hftet er utarbeidet av
HSA og UE Rogaland
med utgangspunkt i
Ungt Entreprenørskap sine
program for ungdomsskolen

MINE MERKNADER:

Kvartærnæringer: (denne "næringen" er ganske ny)

Hva er kvartærnæringer?

Yrker

Bedrifter

Øker eller minker denne næringen i dag? Prøv å forklare hvorfor:

Tenk over om det kan komme nye bedrifter i denne næringen med nye teknologi? Foreslå:

INDUSTRI OG HÅNDVERK !

Hva betyr ordet industri?

Rams opp ulike typer industri og hva de produserer:

1:

2:

3:

4:

5:

Velg to av de nevnte industriene og fortell litt mer utfyllende om dem:

1:

2:

Nevn fem yrker du kan navnet på som jobber i industrien:

1:

2:

3:

4:

5:

Nevn fem bedrifter i regionen der du bor som driver med industri:

1:

2:

3:

4:

5:

Hva betyr ordet håndverk?

Nevn fem yrker du kan navnet på som jobber i håndtverksfag:

1:

2:

3:

4:

5:

Nevn fem bedrifter i regionen her som driver med håndverksfag:

1:

2:

3:

4:

5:

Mange av yrkene i industri og håndverk er lærefag – du blir lærling.

Hva vil det si å være lærling?

Hva er forskjellen på:

Fagbrev:

Svennebrev:

OFFENTLIG SEKTOR

Mange av de bedriftene og næringene dere har jobbet med til nå er private, men ikke alle.

Private bedrifter er viktig for at regionen vår skal vokse og utvikle seg. De bidrar i neste omgang til et bedre lokalsamfunn og et sterkere offentlig arbeidsliv. Det offentlige arbeidslivet skal bidra til velferd og trygghet for innbyggerne.

Hvilke offentlige bedrifter har vi? Nevn navn på offentlige bedrifter/tjenester og yrker i regionen vår:

Bedrift/tjeneste/yrker:

1:

2:

3:

4:

5:

6:

7:

8:

Hvorfor trenger regionen vår et variert arbeids- og næringsliv?

Forklar med egne ord først, diskuter deretter i klassen:

INTERESSANTE ARBEIDSPLASSE

Finn tre arbeidsplasser/bedrifter du vil vite mer om:

Velg ut fra hvilken bransje/jobbe du synes virker interessant og spennende. Kanskje dette blir bedriften du får ha JOBB-dagene dine i?

Bruk gjerne bedriftenes eller kommunens hjemmeside og årsrapport som kilde, sjekk om lokalavisen har skrevet noe om denne arbeidsplassen eller ring/send e-post direkte til arbeidsplassen for å få svar på spørsmålene under.

Du velger selv om det er bedrifter i offentlig- eller privat sektor du vil se nærmere på.

Bedrift 1:

Navn på bedriften:

Ca antall ansatte:

Opererer bedriften lokalt, nasjonalt og/eller internasjonalt:

Bransje:

Yrker:

•

•

•

Hvilke varer/tjenester tilbyr bedriften:

•

•

•

Marked/kunder (hvem tilbyr bedriften varer/ tjenester til):

•

•

•

Hftet er utarbeidet av
HSA og UE Rogaland
med utgangspunkt i
Ungt Entreprenørskap sine
program for ungdomsskolen

MINE MERKNADER:

Bedrift 2:

Navn på bedriften:

Ca antall ansatte:

Opererer bedriften lokalt, nasjonalt og/eller internasjonalt:

Bransje:

Yrker:

-
-
-

Hvilke varer/tjenester tilbyr bedriften:

-
-
-

Marked/kunder (hvem tilbyr bedriften varer/ tjenester til):

-
-
-

Bedrift 3:

Navn på bedriften:

Ca antall ansatte:

Opererer bedriften lokalt, nasjonalt og/eller internasjonalt:

Bransje:

Yrker:

-
-
-

Hvilke varer/tjenester tilbyr bedriften:

-
-
-

Marked/kunder (hvem tilbyr bedriften varer/ tjenester til):

-
-
-

9. TRINN

For- og etterarbeid til **VGS-dager**

FORARBEID:

- Sjekke ut programområdet på www.skoleogarbeidsliv.no •
- Krav og egenskaper for programområdet •
- Individuell forberedelse •

ETTERARBEID:

- Evaluerer skolebesøket på www.skoleogarbeidsliv.no •
- Gruppearbeid med presentasjon •

VGS-DAGER

På VGS-dagene skal du besøke et utdanningsprogram i den videregående skole.

Bakgrunnsinformasjon før skolebesøket.

Jeg skal besøke?

- Les informasjonen om programområdet du skal besøke på www.skoleogarbeidsliv.no under knappen "Til elever".
- Finn ut hvilke krav og egenskaper som kreves i det programområdet.

Følgende egenskaper kreves:

-
-
-
-

Du vil få mye informasjon og prøve ut forskjellige ting på skolebesøkene.

Skriv ned spørsmål du lurer på allerede nå, for eksempel om jobbmuligheter i regionen, muligheter for videreutdanning og lignende.

-
-
-
-

Logg deg på www.skoleogarbeidsliv.no og sjekk informasjon fra det utdanningsprogrammet du skal besøke. Hvor skal du møte og hva du skal ha med deg på vgs-dagen.

VGS-DAGER !

Etterarbeid

Evaluer besøket på www.skoleogarbeidsliv.no

- **Sitt sammen i 3-4 elevers grupper – yrkesfaglige grupper og studiespesialiserende grupper. Sammenfatt erfaringene i en kort presentasjon.**
 - Om programområdet/programområdene (hva, hvor).
 - Om muligheter hvis en velger dette/disse fagene (yrker, videreutdanninger).
 - Egenskaper og krav elever som velger dette programområdet bør ha.
 - Om skoledagen – teori og praksis.
- **Bruk gjerne www.jobbfeber.no og www.vilbli.no og skolenes nettsider som infokilder til presentasjonene.**
- **Presenter gruppevis for resten av klassen.**

9. TRINN

For- og etterarbeid til **JOBB-dager**

FORARBEID:

- Bakgrunnsinformasjon om arbeidsplassen •
- Planlegge hvordan rapporten i etterarbeidet skal se ut •

ETTERARBEID:

- Evaluere JOBB-dagene på www.skoleogarbeidsliv.no •
- Lage en rapport med bilder fra JOBB-dagen •
- Sende en e-post til bedriften og takke for JOBB-dagen •
- Legg ved rapporten

JOBB-DAGER !

På JOBB-dagene er du tre dager i praksis hos en bedrift.

Du skal søke/registrere stillingen din på www.skoleogarbeidsliv.no

Har du skaffet deg jobb til JOBB-dagene?

Jeg skal jobbe hos:

Jeg har fylt ut "Arbeidskontrakt for JOBB-dager" og fått underskrifter fra:

Bedriften ☐

Skolen ☐

Foresatte ☐

Meg selv ☐

Sett kryss når det er klart. Husk at skjemaet skal signeres av bedriften, skolen og foresatte.

Husk også kamera – ta bilder fra arbeidsplassen hvis du får lov. Sjekk også om du må ha spesielle klær eller utstyr med.

Bakgrunnsinformasjon om min arbeidsplass – skriv ned slik du tror det er, bruk internett eller spør noen som vet:

•

•

•

•

•

•

Hvem bruker tjenester fra denne bedriften (målgruppen deres)?

•

•

•

•

Hftet er utarbeidet av
HSA og UE Rogaland
med utgangspunkt i
Ungt Entreprenørskap sine
program for ungdomsskolen

MINE MERKNADER:

Har de kunder og hvem er i tilfelle kundene?

•

•

•

•

Får kundene produkter eller tjenester?

Hvilke produkter eller tjenester?

•

•

•

Har bedriften konkurrenter (andre som leverer det samme)? Nevn noen.

•

•

•

Tror du dette mest er en rutinejobb eller er det en jobb der en ikke vet hvordan dagen blir? Forklar.

Heftet er utarbeidet av
HSA og UE Rogaland
med utgangspunkt i
Ungt Entreprenørskap sine
program for ungdomsskolen

MINE MERKNADER:

Er dette en bedrift som stort sett vil se lik ut om 5, 10 og 50 år eller tror du at bedriften vil endre seg med tiden? Forklar.

Tror du at det er "sosialt" på jobben, at det er god kontakt mellom de som arbeider der eller tror du jobben er litt ensom, travel osv.:

Hvilke yrker finner vi på denne arbeidsplassen? Nevn noen.

•

•

•

•

Hvilken arbeidstid er det på denne arbeidsplassen. Vanlig? Skift? Annet?

JOBBDAGER

Forarbeid før jobbesøket.

Du vil få mye informasjon og prøve ut forskjellige ting på jobb-dagene.

Skriv ned spørsmål du lurer på allerede nå, så får du en enklere jobb når du skal skrive rapporten i etterkant.

•

•

•

•

•

•

•

•

Etterarbeid - lage rapport fra jobbesøket.

Rapportens innhold:

- Hva slags type virksomhet er dette? Hvilken bransje?
- Tilbyr de varer eller tjenester?
- Hva er markedet deres? Hvem er kunden/målgruppen?
- Antall ansatte? Er det flest kvinner eller menn?
- Er de ansatte i bedriften organisert i noen fagforening? Hvilken?
- Hvordan er arbeidstiden? Fast eller fleksitid? Vakt- eller skiftordning?
- Tar bedriften inn lærlinger eller elever i utplassering?
- Har bedriften eksistert lenge? I så fall, kan du finne ut litt om "historien" til bedriften.
- Lim gjerne inn bilder fra arbeidsplassen.

Si også litt om:

- Hvordan var det å jobbe her?
- Hva likte du best ved jobben?
- Hvilke utdanninger var det der?
- Hvilke kvalifikasjoner og krav trenger man for å gjøre denne jobben godt?

**Avslutt med å evaluere besøket på www.skoleogarbeidsliv.no
og send rapporten til bedriften som takk for deg.**

ARBEIDSKONTRAKT

JOBBDAGER 9. TRINN

Til bedriften:

Takk for at dere har sagt JA til å ta imot våre elever og gi dem et verdifullt innblikk i yrkeslivet. Gjennom ulike arbeidsoppgaver i løpet av tre fulle arbeidsdager er vårt ønske at dere lar eleven bli kjent med bedriften og yrket som skal utprøves. **Vi vil at dere skal ha fokus på å la eleven få se, høre og gjøre!**

Litt praktisk informasjon:

- Denne avtalen skal eleven levere til skolen ferdig signert av alle parter før Jobb-dagene begynner.
- Alle parter skal ha en kopi av avtalen.
- Bedriften har ansvar for å utlevere nødvendig/påbudt arbeidssutstyr.
- Eleven har ikke krav på lønn.
- Eleven skal ha en spesifikk kontaktperson på arbeidsplassen og på skolen.
- Eleven skal så langt det er mulig være med i det daglige arbeidet på arbeidsplassen.
- Skolen ordner med skyss etter gjeldende regler for elevene som trenger det.
- Kommunen har ansvar for eleven under Jobb-dager, og kommunens ulykkesforsikring gjelder.
- Skulle eleven forårsake materiell skade gjennom uhell/ulykke, vil kommunen ta ansvar for dette og dekke egenandel for forvoldt skade.

Vi setter stor pris på deres velvilje. Dere bygger positivt omdømme for deres bransje og fag, og er samtidig med på å vise våre ungdommer at lokale bedrifter kan være en attraktiv arbeidsplass i fremtiden.

JOBBDager:

Hvilken bedrift: _____

Dato for arbeid: _____

Arbeidstid: _____

Kontaktinformasjon:

Bedrift: _____ **Skole:** _____

Kontaktperson: _____ Kontaktperson: _____

Telefon: _____ Telefon: _____

E-post: _____ E-post: _____

Elev: _____ **Foresatte:** _____

Skole: _____ Kl. _____ Telefon: _____

Telefon: _____ E-post: _____

E-post: _____

Signatur **Elev**

Signatur **Foresatt**

Signatur **Bedrift**

Signatur **Skole**

MINE MERKNADER:

NOTATER

Sjekk **www.skoleogarbeidsliv.no**
eller **www.ue.no** for mer informasjon om
utdanningsvalg i praksis.

**UNGT
ENTRE
PRENØR
SKAP**

 A member of
JA Worldwide®

 **HAUGALANDET
SKOLE – ARBEIDSLIV**